İNGİLİZ DEVRİMİ[1]

PARLAMENTONUN EVRİMİ

Witan: 7. yy'dan başlayarak Norman egemenliği (11.yy) öncesinde kralın danışmanlarının, kont ve baronlarının ve yüksek rütbeli subayların biraraya geldiği meclislerdir.

Magnum Consilium/Curia Regis: Normanların İngiltere'ye yerleştirdiği feodal düzende pek çok yerde olduğu gibi kralın görüşlerini aldığı soylulardan oluşan bir meclis vardı. Ancak İngiltere'de kral özellikle vergi konularında vassallarının görüşlerini almak zorunda tutulmaktaydı. Norman istilasından sonra bu meclisler *Magnum Consilium* adını almışlardı.

Magna Carta-1215: Zaman içinde kralın yetkileriyle parlamento arasında bir paylaşım ortaya çıktı. Bu mücadelenin cisimleşmelerinden biri de *Magna Carta*'ydı. 1215'te Kral 1.John *Magna Carta* adlı belgeyi imzaladı. Bu belgeyle soylular kralın otoritesini sınırlamaktaydılar. 1) Kral toprak sahibi soyluların onayı olmaksızın yeni vergi salmamayı kabul etmekteydi. 2) Bunun dışında yetkili yargı organının verdiği bir karar olmadıkça kişilerin tutuklanması yasak sayılıyordu. 3) Ayrıca kralın ve onun adına devlet işlerini yöneten kimselerin denetlenmesine dair bazı ilkeler getirilmişti.

> **Parlamento**: Parlamento sözcüğü de bu dönemlerde yaygınlaşmıştır. Fransızcadaki konuşmak anlamına gelen *parle* sözcüğünden türer. 1261 ve 1264 toplantılarına kimi kent ve kasabaların temsilcileri de katılmışlardır. İngiliz meclisinin yetkileri 13.yüzyılın sonlarına gelindiğinde iyice artmıştır ve artık rahatlıkla bir parlamento olarak adlandırılabilir.

Örnek Parlamento-1295: 1295'te toplanan parlamentoya (1) baronların yanısıra, (2) şövalyeler, (3) yüksek rütbeli din adamları, (4) kilise temsilcileri ve (5) kent ve kasaba temsilcileri (burjuvazi) katılmıştır. Bu bileşimi nedeniyle bu parlamento *Örnek Parlamento* olarak adlandırılmıştır.

Lordlar Kamarası-Avam Kamarası Ayrımının Doğuşu
Kilise temsilcilerinin çatışmaya girmekten çekindikleri bir toplantı sonrasında meclis ikiye bölündü. Lordlar kamarası olarak adlandırılan birinci mecliste **baronlar ve yüksek rütbeli din adamları** yer alırken Avam kamarası olarak adlandırılan ikincisinde **şövalyeler ve burjuvalar** bulunmaktaydı. Ancak bu iki meclis krala karşı hakların korunması söz konusu olduğunda hep birlikte hareket etmiştir.

[1] Buradaki özete ek olarak Oral Sander, **Siyasi Tarih: İlçağlardan 1918'e**, s.61-82 arasını okumanız önerilir.

1640 DEVRİMİ'NİN FARKLI ANLATILARI

1640'ta ne olmuştur?
1640 tarihi (1789 Fransız Devrimi gibi) "esas olarak feodal olan eski bir düzeni koruyan devlet iktidarının şiddet yoluyla alaşağı edildiği, iktidarın yeni bir sınıfın eline geçtiği ve böylece kapitalizmin daha özgür gelişmesinin mümkün kılındığı bir devrimi" ifade eder.

Bir tarafta I.Charles'ın istibdatı, kilise, ve tutucu toprak sahipleri; **diğer tarafta** ise, kent ve köylerde ticaret ve sanayi ile uğraşan sınıflara, küçük toprak sahiplerine, ilerici eşrafa ve daha geniş kitlelere seslenebilen parlamento vardı.

İngilizler çoğunlukla bugün İngiliz Devrimi denilen süreci genellikle bir kerelik bir hata olarak yorumlama eğiliminde olmuşlardır. Şöyle ki "Kıta Avrupa'sında yaygın olan siyaset yüzünden çıkan kavgalar ve karışıklıklara İngilizler bir kerecik olsun kapılmışlar, böylece bir iç savaş çıkmış ve bir İngiliz kralının kafası kesilmiştir". Adeta İngiltere'de bu türden kitaplar "ne iyi, bugün çok daha akıllı ve mantıklıyız" demek ister gibidir.

Resmi İngiliz tarihinin iki versiyonu vardır: Bunlara Whig[2] ve Tory[3] versiyonları diyebiliriz.

İngiliz Devrimi'nin Whig (liberal) versiyonuna göre olaylar neden çıkmıştı:
Zorba bir yönetim vardı. Bu yönetim,
-İnsanları yargılamadan hapse atıyordu
-İnsanları rızaları olmadan vergilendiriyordu.
-İnsanlara evlerinde asker konaklattırıyordu
-İnsanların mülklerini ellerinden alabiliyordu
-Yönetimi eleştirenlerin kulaklarını kesme uygulaması vardı
-Halkın toplanmasını ve siyasal tartışmalar yapmasını engelliyorlardı
-Saygın parlamenter kurumları yıkmaya çalışıyordu, parlamentoyu kapatıp ülkeyi merkezden atanan memurlarla yönetmek istiyorlardı.

Bunlar gerçekten de yaşanmıştır, ancak tarih bu değildir ve bu tarih anlayışı şu soruların cevabını veremez:

-Kral neden zorbalaşmıştı?
-Parlamentoda temsil edilen toprak sahipleriyle ticaretle uğraşanlar neden kendi hakları ve özgürlükleri için savaşmak zorunda kalmışlardı? Örneğin bu insanların büyükbabaları kralın (Tudorlar dönemi) en güvenilir destekçileri değil miydi? Ne olmuştu, fikirleri neden değişmişti?
-Bütün bunların sebebi akıllı bir kralın gidip aptal bir kralın gelmesi miydi?
-Kralın İngiltere'yi anlamayan bir İskoçyalı olması mıydı sebep?

---

[2] *Whig*: 17.yüzyılda İskoçya'daki Presbiteryen yanlılarına verilen bu ad 1689'dan itibaren İngiltere'deki iki büyük siyasal partiden daha **liberal** olanı ve liberal görüş ile savunucuları için kullanılır.
[3] *Tory*: 17. yy ve sonrasında silahlı İrlandalı Papacı ve Kralcılara, 1689'dan itibaren ise İngiltere'deki **muhafazakarlara** verilen addır.

Bu tarih anlayışı devrimin ilerici yapısını vurgularken devrimden en çok çıkar sağlayan sınıfın burjuvazi olduğunu gizler. Kapitalist sınıfın çıkarını ulusun çıkarı ile aynı şeymiş gibi gösterir. Böylece devrim sanki tüm insanların yararına yapılmıştır ve sanki başka türlü yapılamazdı. Yani böylece bu versiyon **devrimin sınıfsal yapısını gizlerler.**

İngiliz Devrimi'nin Tory (Muhafazakâr) versiyonuna göre olaylar neden çıkmıştı:

-Muhafazakâr olan bu kesime göre kral hiç de zorba değildi.
-Kral sıradan insanları gelişmekte olan küçük bir kapitalist sınıfın sömürüsüne karşı korumaya çalışıyordu.
-Krala karşı gelişen muhalefet siyaset alanında Avam Kamarası, din alanında ise Püritenizmdi ve bunlar işadamları tarafından örgütlenmişti.

Krala karşı çıkanların yeni gelişmekte olan kapitalist sınıf olduğu doğrudur, ama kralın bunlara karşı sıradan insanların çıkarlarını savunduğu doğru değildir. Tam tersine halkın desteklediği gruplar (bunların kim olduğuna değineceğiz) burjuvaziden de daha sert bir şekilde krala karşı çıktılar.

Tory'ler devrimin ilericiliğini ve kendi çağı içindeki değerini inkar ederler, feodalizmi aklamaya ve devrimlerin hiçbir zaman dar bir gruptan başka kimseye yarar sağlamadığını göstermeye çalışırlar. Bunun için de **devrimin sınıfsal yapısını vurgularlar**.

Tabii ki yapılması gereken devrimin hem ilericiliğini hem de sınıfsal yapısını aynı anda görmeye çalışmaktır.

Püriten Devrimi-Burjuva Devrimi
Son olarak İngiliz Devriminin bir Püriten devrimi olarak da yorumlandığından söz etmek gerekir. Kraliçe 1.Elizabeth öldüğünde yerine İskoçya Kralı 1.James geçti. 1.James İngiltere kral ve kraliçelerinin parlamentoyla yaptığı uzlaşmayı kabul etmek istemiyor, bütün yetkileri kendi elinde toplamak istiyordu.
Püriten devrim görüşüne göre iç savaş "İngiltere'de dinin, kilisenin, piskoposlar ve başpiskoposlar tarafından yönetilmesi gibi otoriter, ya da kilisenin cemaatinin seçilmiş üyeleri tarafından yönetilmesi gibi temsili bir nitelik taşıması sorunuydu"

DEVRİM ÖNCESİ

Feodalitenin Çözülüşü
1350-1450 Bunalım Yılları: İngiltere de dahil olmak üzere tüm Avrupa'da hastalıkların ve çatışmaların isyanların yaşandığı bir dönemdir. Avrupa nüfusunun yaklaşık üçte biri ölüyor.

> **1381 Köylü Ayaklanmaları-**Hastalıklar-Çatışmalar Nüfusu Azaltıyor. Feodalite fiilen ortadan kalkıyor. Topraksız köylüler kentlere gidiyor.

Nüfus azalmasıyla birlikte işgücü maliyeti artıyor, tarım ürünlerinin değeri düşüyor, mamul malların değeri artıyor. Dolayısıyla aristokrasinin geliri düşüyor ve geliri düşen soylular çatışmaya giriyorlar. **1450-1485 Çifte Güller Savaşı.** Çifte Güller Savaşı Norman hanedanına son veriyor ve Tudor Hanedanının kurulmasıyla sona eriyor. Bu dönemde (1485-1603) İngiltere hızlı bir kapitalistleşme sürecine giriyor.

HIZLI KAPİTALİSTLEŞME SÜRECİ

Gentry'nin Ortaya Çıkışı

Topraklarını kaybetmemeyi başaran kiracı çiftçi sadece toprağın kirasını ödeyen ve sermayesini kendi sağlayabilen bir konuma geliyor. Bunlar köylü dünyasının elitleridir. Topraklarını satın almasının önündeki tek engel toprak kıtlığıdır. Bunu da sonradan Kilisenin topraklarıyla karşılayacaktır. Soylu olmayan bu köylü sınıfa **gentry** denir.

Kıta Avrupasında Kentlerin Canlanmasının Yarattığı Talep

Fiyat dengelerindeki bu değişimde ayrıca rönesansla birlikte kentlerin yeniden canlanmasının da etkisi vardır. Çünkü bu kentler kitlesel olarak tüketilebilen zanaatler için de bir (özellikle dokuma) bir talep yaratıyordu.

İngiltere Putting Out ve Çitlemeyle Talebe Cevap Vermeye Çalışıyor

Kıta Avrupa'sında kentlerin gelişmişliği (dolayısıyla loncaların da güçlülüğü) zanaatlerin gelişimini olumsuz etkilerken İngiltere'nin geri oluşu (kentlerinin gelişmemiş oluşu) bir avantaja dönüştü. İngiliz burjuvazisi bu avantajı değerlendirmek üzere yünlü dokumayla ilgili faaliyetlere yöneldi. Bunun iki sonucu oldu:

1. Çitleme
2. Putting Out (Götürü Sistemi)

Bu iki süreç aslında birbirine bağlıdır. Putting out'un sürdürülebilmesi için toprak sahibi burjuvazinin elinde hatırı sayılır miktarda yün bulunması gerekiyordu. Bunun için de çitleme ortaya çıktı.

DİĞER ÖNEMLİ DEĞİŞİMLER

-İngiltere'nin Papalıktan Kopması (1532)

Protestanlık Kuzey Avrupa'nın liman kentlerinde gelişmiş (1517 sonrası) , sonradan İngiltere de Papalığın etkisi dışına çıkmıştır.

-Ticaret Yollarının Değişmesi (1488 Bartolomeu Diaz /1497 Vasco de Gama)

-İtalyan kentlerinin önemini yitirmesi.
-İspanya ve Portekiz'in gelişmesi.
-İngiltere ve Hollanda'nın gelişmesi; İngiltere'nin gelişmesi ve İspanya'yla rekabeti. Tudor hanedanı bunu destekliyor.
-Neden İspanya ikincil bir role geçti?
İngilizler ve Hollandalılar bu işi bir ticaret olarak görüp ona göre toplumsal yapılar oluştururken, İspanyol ve Portekizliler bunu bir din işi ve yağma olarak gördüler.

İngiltere dünyada burjuva devrimini ilk yaşayan ülke kabul edilir. İngiltere'de devrim iki aşamada gerçekleşti:

1.Aşama: İç Savaş Dönemi (1642-1649)- I.Charles'ın idamıyla son buldu.

Ancak sonraları Fransız Devriminde de benzerini göreceğimiz gibi bu aşamada İngiltere'de kitleler burjuvazinin varlığını tehdit eden taleplerde bulunmaya başladılar. Burjuvazi henüz monarşi ve aristokrasi olmaksızın tek başına yönetimi devralacak güce sahip değildi.

2.Aşama: 1660'ta sürülen hanedan geri çağrıldı. Ancak… 1688'de İngiliz resmi tarihçilerinin **Muhteşem Devrim** (*Glorius Revolution*) olarak adlandırdığı bir pazarlıkla İngiliz tahtı yabancı bir prense, Hollandalı William of Orange'a sunuldu. William of Orange yabancı paralı askerlerden oluşan bir orduyla İngiltere'ye çıktı ve tahta geçti.

İNGİLİZ DEVRİMİNE HIZ VE BİÇİM VEREN BAZI ÖZGÜNLÜKLER

İngiliz kapitalizminin ayırt edici özelliklerinden biri kapitalist üretim sürecine zemin hazırlayan toplumsal ilişkilerin öncelikle geleneksel şehirlerde değil, kırda gelişmiş olmasıydı. Bunu İngiliz kırının iki özelliği mümkün kıldı:

- Kırda feodal ilişkilerin çok erken çözülmesi, ve
- Kırsal bölgelerde zanaat faaliyetlerinin yoğunluğu

İngiltere'de aristokratlar hukuki olarak aristokrat olmakla birlikte kıta Avrupasının geleneksel aristokratlarından farklı özellikler taşımaktaydı. Fransa ve Almanya'dakinin aksine İngiltere'de bir aristokratın gelirini çalışarak kazanması asalet payesini yitirmesine yol açmazdı. Bu aristokrasinin büyük bir kesiminin gelişmekte olan burjuvazi ile aynı safta yer almasını kolaylaştırmıştır.

Bu iki aşamaya daha yakından bakmak gerekirse:

1.Aşama: Savaş ve Cromwell'in İktidarı Ele Geçirmesi

KISA VE UZUN PARLAMENTOLAR

Tudor Hanedanından sonra Stuartlar başa geçti ve kısa bir süre içinde gelişmekte olan burjuvazinin desteğini yitirdiler. Çünkü başa geçen I.James hem parlamentonun iktidarını kısıtlamak istiyor hem de İspanya'yla uyumlu bir dış politika izlemek istiyor. Öte yandan İngiltere'yi yeniden Papalığa bağlamak istiyor. 1625'te tahta çıkan I.Charles 1628 yılında Haklar Bildirisini yayınladı. Buna göre parlamento kararı olmaksızın vergilendirme ve yasadışı tutuklama yapılmayacaktı. Buna karşın kral yasadışı davranışlarına devam etti. Nitekim Haklar Bildirisini yayınladıktan kısa bir süre sonra parlamentoyu kapattı ve 11 yıl sürecek olan bir baskı rejimi kurdu. Ancak İngiltere'nin mali sorunlarına bir çare bulamıyordu.

1640-Kısa Parlamento: I.Charles tarafından kapatılan parlamento 11 yıl aradan sonra toplandı. Üç hafta açık kaldı. Kralın istediği vergi yasalarını çıkartmayınca yeniden dağıtıldı..

1640-1648 Uzun Parlamento: Aynı yıl kralın daha uzlaşmacı bir tutuma girmesiyle toplandı ve sekiz yıl açık kaldı. Bu parlamento da kendinden öncekiler gibi eşraf ve zengin tüccarları temsil etmekteydi. Fakat bu kez parlamento dışındaki muhalefet

parlamentoyu daha kesin kararlar almaya zorlamaktaydı. Parlamento şu sorunlarla karşı karşıyaydı:

- Kralın bakanlarının ve diğer sorumluların görevlerinden alınmaları ve cezalandırılmaları isteniyordu. Nitekim kimi bakanlar idam edildi, kimi hapse atıldı, kimi de İngiltere dışına sürüldü.
- Parlamento kralın emrinde sürekli bir ordu bulundurulmasının engellenmesini istiyordu.
- Kralın parlamentonun denetimini kırmak amacına yönelik parasal manevralarını durdurmak istemekteydi.
- Parlamento Kilisenin denetiminin kendi aracılığıyla yapılmasını istiyordu.

Kral kendi adamlarının harcanması konusunda cömert davransa da kendi hakları konusunda uzlaşmaya yanaşmadı ve böylece sorunun barışçı yollarla çözülemeyeceği anlaşıldı. 1642 Ocağında Kral I.Charles, savaşımı daha iyi kabul edebileceği bir yere gitmek üzere (muhalefetin çok güçlü olduğu) Londra'dan ayrıldı.

SAVAŞ VE CROMWELL İKTİDARININ KURULUŞU

Savaşın başlarında kralın askeri gücünü oluşturan şövalyeler üstün olsa da **yuvarlak kafalılar** adını taşıyan parlamento güçleri sonradan dengeyi sağladı. Parlamento güçleri arasında bulunan ve Oliver Cromwell'in liderliğindeki *ironsides* (**demir saflar**) kralcı güçleri geri püskürttü. 1645'teki **Naseby Savaşı** parlamento güçlerinin zaferiyle sonuçlandı. Ancak Cromwell liderliğinde ordu ayrı bir güç olarak sahneye çıkmıştı ve bundan sonra ne yapılacağı konusunda bir belirsizlik vardı.

Kral kaçıyor-Savaş Yeniden Başlıyor

Kral bu belirsizlikten yararlanıp kaçınca savaş yeniden başladı. Savaşı yine parlamento güçleri kazandı ve 1649'da I.Charles yargılanarak boynu vuruldu. (Halkın kralı yargılaması tarihte ilk kez olmaktaydı) İngiltere özgür bir cumhuriyet olarak ilan edildi ve **Commonwealth** adını aldı. Ancak bu, sözde bir cumhuriyetti, gerçekte ise iktidar, savaş içinde sivrilen Cromwell'deydi.

II.Charles Saldırıyor-Yeniden Savaş ve Parlamento Kapatılıyor

1651'de I.Charles'ın oğlu II.Charles İskoçya'da krallığını ilan edip Cromwell'e saldırınca, Cromwell parlamento içindeki karşıtlarını ezme fırsatını da buldu. II.Charles'ı yenen Cromwell Londra'ya dönüp bu sefer parlamentoyu kapattı ve kendi yönetimini kurdu. Cromwell'in dikta yönetimi 1658 yılındaki ölümüne dek sürdü.

Cromwell ayrıca Hollanda'yı deniz savaşlarında yenmiş, İngiliz sularından uzaklaştırmış ve böylece İngiltere'yi yükselen bir deniz gücü haline getirmişti.

II.Aşama: STUARTLARIN DÖNÜŞÜ

Cromwell ardında bir iktidar boşluğu bırakmıştı. Kimileri onun oğlunu iktidara geçirmek istese de bu gerçekleşmedi. Sonunda toplanan bir kurul Stuart'ları yeniden tahta çıkarmaya karar verdi ve 1660'ta II.Charles İngiliz tahtına çıktı. Bunu engelleyebilecek tek güç olan ordu kendi iç karışıklıkları nedeniyle müdahele edemedi.
Stuart'lar yeniden tahta çıkınca Cromwell'in adamlarını temizleseler de parlamentoya çok saygılı davrandılar. 1679'da **Habeas Corpus Act** çıkartıldı.

> Bu yasa **bireysel hak ve özgürlüklerin güvencesi**ydi. Yargı gücüyle yürütme arasındaki dengeyi kuruyor ve tüm İngiliz vatandaşlarının yargıç kararı olmadan tutuklanmalarını ve uzun süre gözaltında tutulmalarını yasaklıyordu.

"Muhteşem Devrim" sonrasında 1689'da çıkartılan **Bill of Rights** (Haklar Yasası) ile de **siyasal sistem içinde parlamentonun ağırlıklı yeri belirleniyor** ve bu, kral tarafından onaylanıyordu. Bu yasanın parlamento ile ilgili hükümleri şöyle özetlenebilir:

- Kral parlamentonun onayı olmaksızın yasaları ve bunların uygulanmasını durduramayacaktı.
- Kral tarafından parlamentonun onayı olmaksızın ya da parlamentonun onayladığından daha uzun süreler için yapılan vergi toplamaları yasa dışı sayılacaktı.
- Barış zamanlarında, parlamentonun onayı olmaksızın sürekli ordu toplanması ve bulundurulması yasaklanmıştı.
- Parlamento üyelerinin seçimi özgür bir biçimde yapılacaktı.
- Parlamento içinde yapılacak tartışmalardan ötürü parlamento üyeleri, parlamento dışında hiçbir biçimde sorumlu tutulmayacak ve hiçbir biçimde kovuşturmaya uğramayacaklardı.
- Parlamento sık sık toplantıya çağrılacaktı.

İngiliz Devrimi böylece gerçekleşmiş, krala karşı parlamento'nun önceliği ve ağırlığı kesinleşmiş oldu.

A) TEMEL KAVRAMLAR ve İNGİLİZ DEVRİMİNİN GELİŞİMİNDE ÖNEMLİ TARİHLER

Parlamentonun Güçlenmesi-Kral ile Parlamento Arasındaki Mücadelenin Parlamento Lehine Gelişmesi

Köylü Ayaklanmaları-1381: Köylü ayaklanmaları İngiliz feodalizminin sonunu getirmiş, kente hızlı bir göç görülmüştür.

Çifte Güller Savaşı-(1455-1485): Her ikisinin de sembolü farklı renklerde güller olan iki soylular kampının savaşıdır. Norman egemenliğinin sonunu getirip Tudor Hanedanı dönemini açmıştır. Soylular önemli bir nüfus kaybına uğramış, yeni bahşedilen soyluluk unvanları yeni soyluları yaratmıştır.

Enclosure (Çitleme): Tudor hanedanı süresince İngiltere hızlı bir kapitalistleşme sürecine girmiştir. Yeomanlar da tarımdaki verimlilik artışıyla bu süreci desteklemekteydiler. Ancak bu dönemde İngiltere'nin dışa açılması büyük ölçüde tekstille olduğu için devlet koyunculuğu desteklemeye başladı. Eski yeomanlar etraflarındaki toprakları ele geçirerek büyük çiftlikler oluşturdular. Bu olay, çitleme hareketi ile, yani toprakların etrafına çit çekmekle gerçekleşmiştir. Gelişme o düzeydeydi ki devlet sahip olunacak koyun sayısında sınırlamaya gitmek zorunda kaldı. "Koyunlar insan yer" lafı bu dönemde doğmuştur.

Haklar Bildirisi (Petititon of Rights)-1628:

Gentry : Büyük toprak sahibi eşraf.

Yeoman : Gentry ile işçiler arasındaki ara tabaka. Silah taşıma yetkisi olmayan küçük mülk sahiplerinden oluşur. Ancak hizmetkarlar, muhafızlar ve orta dereceli memurlar da bu tabakanın içinde sayılabilir.

Putting out : Eve iş verme sistemi. Hammadde büyük tüccar-kapitalist tarafından sağlanıyor, üretim araçlarının da sahibi olan üretici tarafından üretiliyor, önceden parasını ödemiş olan tüccara/kapitaliste satılıyor.

Yuvarlak Kafalılar: Saç stillerinden dolayı parlamento güçlerine verilen addır.

Ironsides (Demir Saflar): Cromwell'in birliklerine verilen addır.

Levellers (Düzleyiciler): Aslen şehirlerdeki loncadaki zanaatkar çıraklarının hareketidir. Ancak sonradan ordunun erleri arasında da yaygınlaşmıştır. Savaştan sonra bu erler ajitatör denilen kendi subaylarını seçmeye başladılar ve genel oy hakkına dayanan temsili bir demokrasi talebinde bulundular. I.Charles aslında bir bakıma radikal orduyu teskin etmek için idam edildi. Ama aynı zamanda ordudaki bu radikallerin tasfiye edilmesine de başlandı.

True Levellers/Diggers (Gerçek Düzleyiciler/Kazıcılar)
Amaçları demokrasiyle sınırlı değildi. Doğrudan doğruya özel mülkiyeti eleştiriyorlar ve komünist koloniler kuruyorlardı.

B) DEVRİM SÜRECİNİN KISA KRONOLOJİSİ

Kısa Kronoloji

En eski halkı Keltlerdir ve Anglosaksonlar dışında Galler, İrlanda ve İskoçyalılar bu halka dayanır.

MÖ 55-MS 420 İngiltere'de Roma İmparatorluğu dönemi.

5.Yüzyılda İngiltere Batı Roma egemenliğinden kurtuldu, Hıristiyanlık yayılmaya başladı ve bir Germen ırkı olan Anglosaksonlar gelip adaya yerleştiler.

1066 Hastings Savaşı: Bu savaşla birlikte İngiltere'de bir başka Germen ırkı olan Normanların egemenliği yerleşti. Aynı zamanda Normandia Dükü olan Fatih William/Piç Guillermo İngiltere topraklarını fethetti ve adamlarına dağıttı. Böylece merkeze başkaldıracak bağımsız senyörlerin ortaya çıkışı engellenmiş oldu.

1215 Magna Carta'nın İmzalanması

1295 İngiltere'de Örnek Parlamento'nun Kurulması

1450-1485 İki Gül Savaşı: Norman egemenliğinin sonu, Tudor hanedanının başlangıcını getirdi. İngiltere'de hızlı bir kapitalistleşme süreci başladı.

1532-İngiltere'de kilisenin Roma'dan kopuşu

(1550'lerde kısa bir süre Roma'yla ilişkiler yeniden kurulmuş, ancak kısa ömürlü olmuştur)

1558 I.Elizabeth'in tahta çıkışı (Ölümü 1603)

1604 I.James'in tahta çıkışı. Tudor Hanedanının sonu-Stuart Hanedanı'nın Başlangıcı (Ölümü 1625)

1610 Parlamentonun dağıtılması

1614 Parlamentonun yeniden toplanması

1625 I.Charles'ın tahta çıkışı

1628 Haklar Bildirisi (Petition of Rights)'nin onaylanması

1629 I.Charles Parlamentoyu kapatıyor

Devrim Süreci:

1640 Kısa Parlamento toplanıyor. 3 hafta süren parlamento kralın istediği vergileri onaylamadığı için dağıtılıyor.

1640 Uzun Parlamento toplanıyor.

İç Savaş Dönemi: Devrimin 1.Aşaması

1642 I.Charles hasımlarıyla daha avantajlı bir yerde savaşmak üzere Londra'dan ayrılıyor, savaş başlıyor.

1644 Temmuz: Marston Moor Savaşı

1646 Naseby Savaşı-Parlamento ve Cromwell kralın güçlerine karşı galip geldi.

1649 1646'da İskoçyalılara sığınan I.Charles 1647'de iade ediliyor ve 1649'da idam ediliyor.

1649 İngiltere'de Cumhuriyet ilan ediliyor. Ancak esas güç yine Cromwell'dir.

1649-1653 İngiltere'de Cumhuriyet Dönemi

1651-II.Charles İskoçya'da krallığını ilan edip Cromwell'e saldırdı. Bu savaşta II.Charles'ı yenen Cromwell Londra'ya dönüp parlamento içinde kendisine karşı muhalif olanları da ezdi, böylece kendisinin kişisel yönetimine giden yol açıldı.

1653-1658 İngiltere'de Cromwell protektorası dönemi-1658'de Cromwell'İn ölümüyle son buldu.

1660 II.Charles tahta çıkarıldı. Cromwell'in adamları yönetimden temizlendi, ancak parlamentoya karşı çok saygılı davranıldı.

1679 Habeas Corpus Act
1688 “Muhteşem Devrim”
1689 Bill of Rights (Haklar Yasası)

İngiliz Parlamentosuyla Kıta Avrupası Parlamentoları Arasındaki bazı Farklar[4]

- İngiliz Parlamentosunun arkasında belirli temel ve evrensel hakları içeren belge ya da bildiriler vardır.
- İngiliz Parlamentosu yalnız toprak sahibi şövalyeleri değil, aynı zamanda seçimle gelen kentlileri de kapsamaktadır.
- İngiliz Parlamentosunun hemen hemen tüm üyeleri mal ve mülk sahibiydi. Tüccarlar tarafından da desteklenen toprak sahipleri kralın vergileri artırması halinde zenginliklerinin tehlikeye gireceğini biliyorlardı. Dolayısıyla krala direnmek sebepleri vardı.
- Tüm ülke için tek bir parlamento vardı, dolayısıyla etkiliydi. Avrupa ülkelerindeki gibi yerel parlamentolar olmadığından muhalefet tek bir yerde odaklanabiliyordu.
- Parlamento içinde soyluların olduğu Lordlar kamarası ile yukarı orta sınıfın, tüccarların ve kent temsilcilerini olduğu Avam kamarası olmak üzere iki meclis vardı. Dolayısıyla kıta Avrupasında olduğu gibi sınıf farkları keskinleşmiyordu. Toprak çıkarları bunların her ikisinde temsil ediliyordu. Ayrıca Avrupadakinin aksine din adamları ayrı bir güç olarak parlamentoda yer almıyorlardı.

[4] Oral Sander, **Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e**, 4.bs., İmge Y., İstanbul, 1995, s.79.